

завідувач кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **В. Ю. Шенітько**, головний учений секретар Національної академії правових наук України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України **В. А. Журавель**, директор Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений юрист України **В. І. Борисов**.

Видатний харків'янин, гордість української науки, учений М. В. Салтевський створив потужну наукову експертну школу. Його учні й сьогодні працюють у Харківському НДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса, інших судово-експертних установах України, вищих навчальних закладах, правоохоронних органах і свято шанують пам'ять про видатного вченого-криміналіста та судового експерта.

Керівництво та працівники Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса, кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національної академії правових наук України та Харківського національного університету внутрішніх справ висловлюють щиру вдячність Харківському міському голові Г. А. Кернесу за шанування традицій і пам'яті про людей, які зробили вагомий внесок у становлення й розвиток української юридичної науки.

*Матеріал підготував В. В. Хоша,
завідувач сектору Харківського НДІСЕ, кандидат юридичних наук*

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
ТА КРИМІНАЛІСТИКИ», ПРИСВЯЧЕНА 100-РІЧЧЮ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА, ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА НАУКИ
І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ М. В. САЛТЕВСЬКОГО**

7 листопада 2017 р. на базі Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса відбулася міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання судової експертизи та криміналістики», присвячена 100-річчю від дня народження видатного вченого, доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, провідного фахівця в галузі судової експертизи й криміналістики *Михайла Васильовича Салтевського*.

Михайло Васильович Салтєвський

У засіданні взяли участь понад 100 осіб, серед яких представники Міністерства юстиції України, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, установ Міністерства юстиції України (Харківського, Київського, Одеського, Донецького, Львівського, Дніпропетровського НДІ судових експертиз, Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності), Міністерства внутрішніх справ України, вищих навчальних закладів, правоохоронних органів, судів, громадських та інших організацій України, судово-експертних установ Туреччини, Республіки Білорусь, Республіки Молдова. Матеріали на конференцію надані також судовими експертами Литовської Республіки, Республіки Казахстан, Республіки Узбекистан, Республіки Вірменія. Усього на конференцію надійшло 118 доповідей і наукових повідомлень.

Зі вступним словом виступив головуючий, директор Харківського НДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **О. М. Ключев**, який привітав усіх учасників конференції та зупинився на окремих етапах життєвого шляху видатного вченого-криміналіста як людини, авторитетного педагога й наставника; висвітлив ключові складові його наукової спадщини та судово-експертної діяльності.

Президія конференції

Виступ О. М. Ключова

Із привітаннями до учасників і організаторів конференції звернулася заступник начальника управління експертного забезпечення правосуддя Департаменту з питань судової роботи та банкрутства Міністерства юстиції України **О. М. Стельмах**, яка оголосила вітальне слово Міністра юстиції України П. Д. Петренка учасникам конференції. Інтерес Міністра юстиції України до подібного роду заходів і його вітальне слово налаштували учасників конференції на активний та позитивний настрій і конструктивне обговорення визначених питань у ході подальшого проведення конференції.

Виступ О. М. Стельмах

Виступ В. А. Журавля

Із привітаннями до учасників конференції також виступили директор Департаменту оборонної, мобілізаційної роботи та взаємодії з правоохоронними органами Харківської обласної державної адміністрації **О. М. Максимов**, який передав побажання плідної праці учасникам конференції від голови Харківської обласної державної адміністрації Ю. О. Світличної; Радник Голови Адміністрації Президента України, депутат обласної ради, голова постійної комісії обласної ради з правових питань, регуляторної політики, законності, громадського порядку, боротьби з корупцією та злочинністю **А. А. Русецький**; радник ректора Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України **О. М. Бандурка**; головний учений секретар НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України **В. А. Журавель**; директор Харківського НДЕКЦ МВС України **С. І. Перлін**; директор Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, доктор юридичних наук **О. Г. Рувін** та ін.

Відповідно до програми конференції заслухано та обговорено доповіді, присвячені пам'яті Михайла Васильовича Салтевського – гордості української науки, видатного криміналіста, який здійснив вагомий внесок у розвиток теорії криміналістичної ідентифікації, розробив прийоми вимірювальної фотозйомки, стояв біля витоків зародження криміналістичної одорології та акустики.

Професор кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **В. М. Шевчук** у своїй доповіді звернув увагу на те, що становлення й розвиток криміналістики в Україні тісно пов'язані з ім'ям професора М. В. Салтевського – одного з фундаторів криміналістичної науки, особливу увагу звернувши на дослідження предмета, системи та методології криміналістики, перспективні напрями криміналістичної техніки, судової експертизи, теорії доказів у кримінально-процесуальному та інформаційному праві.

Виступ В. М. Шевчука

Головний науковий співробітник Харківського НДІСЕ, доктор юридичних наук, професор, полковник міліції у відставці **О. П. Снігер'юв** у своєму виступі згадав власний досвід спілкування з видатним ученим-криміналістом, полковником внутрішньої служби у відставці, ветераном органів внутрішніх справ М. В. Салтевським, а також на честь цього видатного вченого запропонував ініціювати відкриття меморіальної дошки на будинку, де мешкав Михайло Васильович Салтевський.

Значний інтерес викликали доповіді **Емель Хюля Юкселоглу** та **Гюльтен Райймоглу** (Туреччина) – судових експертів Інституту судових експертиз Стамбульського університету, які розповіли про судово-експертну освіту в Туреччині на прикладі Інституту судової медицини, а також про акредитацію судово-експертних лабораторій у Туреччині.

Директор Харківського НДІСЕ О. М. Клюєв
із колегами з Туреччини Е. Х. Юкселоглу (ліворуч) та Г. Раймоглу (праворуч)

Актуальним і різностороннім був виступ начальника наукового відділу Науково-практичного центру Державного комітету судових експертиз Республіки Білорусь, кандидата технічних наук, доцента **С. М. Нефедова**, який розповів про важливий напрям роботи з реформування судової експертизи – упровадження в експертну практику методів стандартизації, метрології та оцінювання відповідності в Республіці Білорусь, проаналізував особливості застосування основних міжнародно-правових актів.

Виступ С. М. Нефедова

Його колега, начальник наукового відділу Науково-практичного центру Державного комітету судових експертиз Республіки Білорусь, кандидат філологічних наук **А. А. Кирдун** докладно подала процедуру призначення комплексних психолого-лінгвістичних експертиз у Республіці Білорусь, а також особливості й проблемні аспекти їх проведення.

Виступ А. А. Кирдун

Великий інтерес та активне обговорення викликала доповідь експерта-криміналіста Національного Центру судових експертиз Республіки Молдова **Н. М. Гуреу** щодо проведення повторної експертизи маркувальних позначень після раніше застосованих деструктивних методів дослідження. Доповідач показав, що за умов застосування правильного наукового підходу, оцінюючи сукупність різної природи ознак, можна розв'язати найскладніше експертне завдання.

Виступ Н. М. Гуреу

На пленарному засіданні виступили й учасники з України. Так, у виступі директора Одеського НДІСЕ, кандидата юридичних наук **А. І. Ріпенка** розглянуті підходи до вибору критеріїв оцінювання ефективності судово-експертної діяльності.

Виступ А. І. Ріпенка

Про вивчення місця злочину й трупа на ньому при різних причинах насильницької смерті за участю фахівця – судово-медичного експерта доповів доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства Харківського національного медичного університету, кандидат медичних наук, доцент **В. В. Хижняк**.

Виступ В. В. Хижняка

Професор кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент **М. Г. Щербаковський** і професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз Донецького юридичного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент **О. В. Одерій** поділилися з учасниками конференції своїми особистими спогадами про М. В. Салтевського, оскільки тривалий час із ним спілкувалися.

Перший заступник директора Дніпропетровського НДІСЕ **А. М. Лисенко** доповіла про електронне тестування як ефективний метод перевірки професійної підготовленості судових експертів. Про криміналістичні дослідження із застосуванням спеціальних знань обізнаних осіб як об'єкт наукового вивчення доповів докторант Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник **В. В. Арешонков**. У своєму виступі він навіть поняття криміналістичних досліджень у розслідуванні злочинів, обґрунтував виділення окремих різновидів таких досліджень в окрему групу, а саме криміналістичні дослідження із застосуванням спеціальних знань досвідчених осіб. Професор кафедри фінансових розслідувань Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, доцент **Г. Л. Чигрина** звернула увагу на питання процесуального забезпечення проведення комплексної комп'ютерно-технічної експертизи та технічної експертизи документів. Перспективи створення в Україні Вищого суду з питань інтелектуальної власності висвітлено **Н. В. Кісіль** – кандидатом сільськогосподарських наук, старшим науковим співробітником, заступником директора Центру судової експертизи та експертних досліджень Державного підприємства «Інформаційні судові системи». Заступник директора Вінницького НДЕКЦ МВС України **Ю. Ю. Куслії** охарактеризував проблеми, які виникають під час вилучення об'єктів біологічного походження та проведення молекулярно-генетичних досліджень, окреслив шляхи їх вирішення. **В. І. Голоботовським**, старшим судовим експертом Закарпатського НДЕКЦ МВС України, здобувачем Національної академії внутрішніх справ запропоновано історіографію проблематики, пов'язаної з рішенням ситуаційних обставин пострілу з нарізної вогнепальної зброї. Із повідомленнями виступили також й інші учасники конференції.

Обговорення проблем, розглянутих на Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання судової експертизи та криміналістики», відображають загальну зацікавленість учасників у зміцненні та подальшому розвитку міждержавної співпраці судово-експертних установ, удосконаленні організаційної, науково-методичної, науково-дослідної, експертної роботи. За результатами роботи конференції її учасниками прийнято резолюцію, у якій викладено такі рекомендації:

1. При проведенні наукових досліджень приділяти особливу увагу вдосконаленню методичної бази судової експертизи, у тому числі подальшому розвитку наукових ідей М. В. Салтевського. Для вшанування пам'яті про

видатного вченого-криміналіста ініціювати питання щодо встановлення на будинку, у якому мешкав М. В. Салтевський, меморіальної дошки.

2. Розширити співробітництво із залученням експертних установ країн ЄС щодо питань взаємодії в організації процесу навчання та підвищення кваліфікації судових експертів, надання практичної й методичної допомоги, а також експертної профілактики як виду специфічної діяльності з установами обставин (умов), що сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і розробленні профілактичних заходів щодо їх усунення.

3. Вирішення проблем експертного забезпечення правосуддя в Україні спрямувати на подальший розвиток теорії й методології судової експертизи та криміналістики. Звернути особливу увагу на питання розроблення загальних теоретичних засад розвитку й впровадження нових напрямів у судовій експертизі, які потребують чіткої регламентації та єдиного методичного підходу: визначення меж компетенції судового експерта, застосування єдиних підходів до дослідження, класифікації судових експертиз, експертних завдань, загальних принципів і алгоритмів їх вирішення, визначення комплексу методів дослідження, що дозволить виключити експертні помилки.

4. Уважати актуальним вирішення питань щодо процесуальних, організаційних, фінансових і кадрових проблем експертного забезпечення правосуддя. Максимально сприяти реалізації принципу незалежності судового експерта щодо відносин між судовими експертами, органами розслідування, суду та іншими учасниками процесу, оскільки на цьому базуються нові моделі регулювання судово-експертної діяльності.

5. Упроваджувати єдиний підхід під час проведення судових експертиз із використанням сучасних науково-технічних засобів. Для цього узагальнити міжнародний досвід із стандартизації, акредитації та сертифікації в галузі судово-експертної діяльності, розроблення та систематизації європейських і міждержавних стандартів, правил стандартизації в галузі судово-експертної діяльності, забезпечення єдності вимірювань, формування уніфікованої системи пошуку та передачі даних для подальшого використання під час проведення судових експертиз.

6. Звернути увагу на інтеграцію зусиль щодо взаємного впровадження результатів досліджень, установами наукових контактів і розширення творчих зв'язків через спільне проведення методичної та науково-дослідної роботи. Опрацювати питання впровадження теоретико-правових і методичних засад проведення комплексної експертизи.

7. Тенденції подальшого розвитку криміналістики орієнтувати на визначення її місця в системі юридичних наук, розвитку системи права і, зокрема, трансформації кримінального процесуального законодавства, оскільки зв'язок наук криміналістики та кримінального процесу обумовлений тим, що вони мають спільний об'єкт вивчення, яким виступає злочинна діяльність і діяльність із виявлення, розслідування та попередження злочинів.

8. Проблеми виявлення й розслідування правопорушень необхідно розглядати як самостійний напрям наукових досліджень, який за рахунок створення відповідних методико-криміналістичних рекомендацій має суттєво компенсувати недосконалість правової бази, відсутність чіткого розуміння норм, що регулюють суспільні правовідносини, та практику їх застосування, значно збільшити ефективність діяльності правоохоронних органів.

9. На основі вивчення й критичного аналізу праць провідних науковців у галузі кримінального процесу та криміналістики доцільним убачається розроблення класифікації видів особливо небезпечних злочинів (у тому числі терористичної та економічної спрямованості) та визначення місця методик їх розслідування у самій структурі класифікацій криміналістичних методик як комплексної методики з подальшим обґрунтуванням.

10. Ужити заходів щодо розвитку криміналістичної техніки з урахуванням прогресу в різних галузях науки й техніки, їх взаємозв'язків і взаємодії з потребами слідчої, експертної, оперативно-розшукової й судової практики.

11. Консолідувати зусилля щодо вирішення проблем фінансування державних судово-експертних установ, судової експертизи, пов'язаних із питанням їх забезпечення сучасним обладнанням, що використовується під час проведення наукових і експертних досліджень, зокрема новітніх приладів, устаткування, апаратно-програмних комплексів тощо.

12. Рекомендувати міністерствам, відомствам і спеціалізованим установам судових експертиз ужити заходів щодо більш повного використання механізмів співпраці й потенціалу Міністерства юстиції та інших міністерств і відомств різних країн.

Учасники конференції

Доповіді з презентаціями опубліковано в збірнику матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України М. В. Салтевського, до якого включено більше 100 доповідей, розміщених згідно з тематикою конференції.

Інформацію підготували: І. А. Петрова, завідувач лабораторії Харківського НДІСЕ, доктор юридичних наук, професор, Л. М. Дереча, учений секретар Харківського НДІСЕ, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник

THE VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE “ARCHIBALD REISS DAYS”¹

On 7–9th of November 2017 in Belgrade (Serbia) was held The VII International Scientific Conference “Archibald Reiss Days”. Scientific event was organized by Academy of Criminalistic and Police Studies (Belgrade, Serbia) in cooperation with the Ministry of the Interior of the Republic of Serbia, Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, National Police University of China, Volgograd Academy of the Russian Internal Affairs Ministry, Lviv State University of Internal Affairs, Faculty of Security in Skopje, Faculty of Criminal Justice and Security in Ljubljana, Police Academy “Alexandru Ioan Cuza” in Bucharest, Academy of Police Force in Bratislava and University of Banja Luka Faculty of Security Science.

The conference is dedicated to the famous criminalist, Professor Rodolphe Archibald Reiss, who worked and lived in Belgrade (Serbia). He organized Institut de police scientifique (Lausanne University, Switzerland) and Academy of Criminalistic and Police Studies (Belgrade, Serbia). He helped to Serbian Government with the demonstration and fixation of crimes committed by Austro-Hungarian Army (World War I, 1914–1918).

Criminalists from 23 countries took part in Archibald Reiss Days (more than 60 participants). Before the conference it was printed collection of scientific reports (in 3 volumes). Languages of the conference were Serbian and English. The thematic areas of the conference were: 1) Criminalistic and Criminal Justice Aspects in Solving and Proving of Criminal Offences; 2) Police Organization – Structure and Functioning; 3) Contemporary Security Studies; 4) Strengthening the State’s Institutions and Fight Against Crime; 5) Social, Economic and Political Flows of Crime – Manifestation, Measuring and Analysis; 6) Forensic Lin-

¹ VII Міжнародна наукова конференція «Дні Арчібальда Рейсса».